

Fimmtudaginn 20. febrúar 1997.

Nr. 212/1996.

Björn Stefánsson

(Kjartan Ragnars hrl.)

gegn

Þrotabúi Sigurðar K. Eggertssonar

(Garðar Garðarsson hrl.)

Gjaldþrotaskipti. Riftun. Málshöfðunarfstrestur.

Dómur Hæstaréttar.

Mál þetta dæma hæstaréttardómararnir Garðar Gíslason, Gunnlaugur Claessen og Markús Sigurbjörnsson.

Áfrýjandi skaut málinu til Hæstaréttar með stefnu 3. júní 1996. Hann krefst sýknu af kröfum stefnda og málskostnaðar í héraði og fyrir Hæstarétti.

Stefndi krefst staðfestingar héraðsdóms og málskostnaðar fyrir Hæstarétti.

I.

Í málinu leitar stefndi riftunar á framsali Sigurðar K. Eggertssonar 24. maí 1994 til áfrýjanda á skuldabréfi, að andvirði 975.100 krónur, út gefnu af Sigurði 15. apríl 1992 fyrir hönd tiltekins hlutafélags og tryggðu með veði í þáverandi eignarhluta þess í fasteign að Smiðshöfða 13 í Reykjavík auk þess að leita greiðslu úr hendi áfrýjanda á framangreindri fjárhæð með dráttarvöxtum frá 28. september 1994 til greiðsludags. Fyrir héraðsdómi krafðist stefndi jafnframt viðurkenningar á rétti sínum til að fá andvirði veðskuldabréfsins greitt hjá sýslumanninum í Reykjavík, sem varðveiti andvirðið sem hluta söluverðs hinnar veðsettu eignar við nauðungarsölu, en þeirri kröfu var vísað frá með hinum áfrýjaða dómi, og unir stefndi við þá niðurstöðu.

Samkvæmt gögnum málsins var bú Sigurðar K. Eggertssonar tekið til gjaldþrotaskipta 22. júní 1994, en frestdagur við skiptin var 4. janúar sama ár. Protamaðurinn mætti til skiptastjóra í þrotabúinu 27. júní 1994 og gaf skýrslu, þar sem hann kvaðst meðal annars hafa fengið framselt veðskuldabréfið, sem áður er getið, og selt það áfrýjanda fyrir 1.000.000 krónur. Kvaðst þrotamaður hafa notað

andvirðið til einkaneyslu svo og til að greiða skuld við áfrýjanda. Kröfulýsingarfresti í þrotabúinu lauk 14. september 1994, og var fyrsti skiptastjóri meðal annars frá því, að einu eignir þrotabúsins, sem komið hefðu fram, væru innstæða á bankareikningum, að fjárhæð 154.159,91 króna, sem yrði að verja til greiðslu skiptakostnaðar. Þá gerði skiptastjóri grein fyrir ráðstöfunum þrotamanns, sem hann taldi riftanlegar, þar á meðal því framsali á veðskuldabréfi, sem um ræðir í þessu máli. Af hálfu Íslandsbanka hf. var lýst yfir því á fundinum, að hann myndi ábyrgjast kostnað af riftunarmálum, ef frekari könnun skiptastjóra leiddi í ljós líklegan ávinning af þeim. Á skiptafundi 9. nóvember 1994 var ákveðið að leita riftunar á umræddu framsali þrotamanns á veðskuldabréfi til áfrýjanda, en Íslandsbanki hf. ábyrgðist kostnað, sem kynni að leiða af málarekstri.

Eins og greinir í héraðsdómi, reis ágreiningur milli málsaðila fyrir sýslumanninum í Reykjavík um tilkall í skjóli umrædds veðskuldabréfs til úthlutunar af söluverði eignarhlutans í fasteigninni Smiðshöfða 13 við nauðungarsölu. Samkvæmt frumvarpi sýslumanns 12. júlí 1994 til úthlutunar á söluverðinu átti að greiða áfrýjanda af því 1.085.037 krónur. Stefndi mótmælti frumvarpinu með bréfi sama dag og krafðist þess að fá greiðsluna í sinn hlut. Sýslumaður hafnaði þessum mótmælum á fundi 28. september 1994, en þar var jafnframt ákveðið að lækka úthlutun til áfrýjanda í 975.100 krónur í samræmi við mótmæli annars veðhafa í eigninni. Stefndi vildi ekki una við niðurstöðu sýslumanns um mótmæli sín og lagði mál af því tilefni 12. október 1994 fyrir Héraðsdóm Reykjavíkur, þar sem stefndi var sóknaraðili, en áfrýjandi varnaraðili. Því máli lauk 27. janúar 1995 með svohljóðandi dómsátt: „Aðilar málsins eru sammála um, að sýslumaðurinn í Reykjavík skuli hafa vörslur umdeildrar fjárhæðar, 975.100 kr., auk vaxta, þar til niðurstaða hefur fengist í riftunarmáli, sem þrotabú Sigurðar K. Eggertssonar mun höfða gegn Birni Stefánssyni til riftunar á afhendingu/sölu á skuldabréfi því, sem deilt er um í máli þessu. Þrotabú Sigurðar K. Eggertssonar lýsir yfir, að stefna vegna riftunarmálsins verður gefin út innan 15 daga frá og með deginum í dag að telja.“

Mál þetta var höfðað með birtingu héraðsdómsstefnu 20. mars 1995.

II.

Fallist verður á það með héraðsdómara, að framangreind dómsátt málsaðila frá 27. janúar 1995 feli ekki skýrlega í sér fyrirheit af hálfu stefnda um, að hann félli frá kröfu sinni á hendur áfrýjanda um riftun, ef ekki yrði af útgáfu stefnu til málshöfðunar um hana innan fimmtán daga frá gerð sáttarinnar. Verður krafa áfrýjanda um sýknu því ekki tekin til greina á þeim grunni, að stefna hafi fyrst verið gefin út í málinu eftir lok þess frests, sem settur var í því skyni í dómsáttinni.

Áfrýjandi hefur ekki sýnt fram á, að stefnda hafi verið tiltækar aðrar eignir við lok kröfulýsingarfrests 14. september 1994 en þær bankainnstæður, sem skiptastjóri greindi frá á skiptafundi 4. október sama ár og áður er getið. Ekki hefur verið hnekkð þeirri staðhæfingu stefnda, að fjárhæð bankainnstæðnanna hafi ekki nægt til annars en að endurgreiða tryggingarfé vegna gjaldþrotaskiptanna úr hendi þess lánardrottins, sem krafðist þeirra. Verður því að leggja til grundvallar, að skiptastjóri stefnda hafi orðið að afla sérstakrar ábyrgðar kröfuhafa í þrotabúinu til að standa straum af kostnaði við rekstur þessa máls. Skiptastjóra var rétt að leita slíkrar ábyrgðar á fyrsta skiptafundi í þrotabúinu 4. október 1994, en þar með gat hann fyrst á þeim degi átt kost á að gera riftunarkröfu á hendur áfrýjanda, svo sem um ræðir í 1. mgr. 148. gr. laga nr. 21/1991 um gjaldþrotaskipti o. fl. Hófst þannig málshöfðunarfrestur samkvæmt því ákvæði 4. október 1994, og var hann ekki liðinn við birtingu héraðsdómsstefnu 20. mars 1995. Þegar af þeirri ástæðu verður ekki fallist á þá málsástæðu, sem áfrýjandi hafði fyrst uppi fyrir Hæstarétti, að málið hafi ekki verið höfðað fyrir lok frests samkvæmt tilvitnuðu lagaákvæði.

III.

Með vísan til forsendna héraðsdóms verður ekki fallist á málsvörn, sem áfrýjandi reisir á aðildarskorti.

Í málinu byggir áfrýjandi á þeirri staðhæfingu, að hann hafi keypt af þrotamanni veðskuldabréfið, sem um er deilt, fyrir 1.000.000 krónur, en hluta þeirrar fjárhæðar hafi þrotamaður varið til að greiða áfrýjanda skuld. Er þetta í samræmi við frásögn þrotamanns í fyrrgreindri skýrslu hjá skiptastjóra 27. júní 1994. Áfrýjandi hefur

hins vegar ekki gefið skýrslu fyrir dómi í málinu. Í málalíbúnaði hans er að engu leyti upplýst, með hverju hann hafi greitt þrotamanni umrædda fjárhæð eða hver sú skuld hafi verið, sem hann hafi fengið greidda við sama tækifæri. Engin gögn hafa verið lögð fram um viðskipti þeirra að öðru leyti. Þegar af þessum ástæðum verður engan veginn litið til þessara staðhæfinga við úrlausn málsins. Verður þannig að leggja til grundvallar, að áfrýjandi hafi fengið veðskuldabréfið úr hendi þrotamanns án endurgjalds.

Samkvæmt framangreindu verður fallist á það með stefnda, að rifta megi framsali þrotamanns 24. maí 1994 á umræddu veðskuldabréfi til áfrýjanda með stoð í 2. mgr. 139. gr. laga nr. 21/1991, enda hefur áfrýjandi engar líkur fært fyrir því, að hann hafi á þeim tíma verið grandlaus um, að fram væri komin krafa um gjaldþrotaskipti á búi þrotamanns. Þar sem lagt verður til grundvallar, sem áður segir, að veðskuldabréfið hafi verið framselt án endurgjalds, verður, eins og atvikum er háttað, að telja tjón stefnda af þeirri ráðstöfun svara til andvirðis veðskuldabréfsins, sbr. 3. mgr. 142. gr. laga nr. 21/1991. Verður því staðfest niðurstaða hins áfrýjaða dóms um riftun og skyldu áfrýjanda til að greiða stefnda andvirði veðskuldabréfsins.

Með fyrrgreindri dómsátt málsaðila frá 27. janúar 1995 afsalaði áfrýjandi ekki í hendur stefnda rétti til úthlutunar af söluverði eignarhluta í fasteigninni Smiðshöfða 13, ef fallist yrði í þessu máli á kröfu hans um riftun. Getur stefndi því ekki nýtt sér dóm þennan til að fá greidda án fullnustugerðar eða samþykkis áfrýjanda fjárhæðina, sem samið var um í dómsáttinni, að sýslumaðurinn í Reykjavík hefði í vörslum sínum, þar til niðurstaða yrði fengin í þessu máli. Samkvæmt því hefur efni dómsáttarinnar ekki áhrif á rétt stefnda til dráttarvaxta úr hendi áfrýjanda, en með vísan til 15. gr. vaxtalaga nr. 25/1987 verða þeir dæmdir frá 22. desember 1994, þegar mánuður var liðinn, frá því að stefndi lagði fyrir áfrýjanda upplýsingar, sem honum var þörf til að meta atvik að baki tjóni stefnda.

Áfrýjandi verður dæmdur til að greiða stefnda málskostnað í héraði og fyrir Hæstarétti, sem ákveðinn er í einu lagi, eins og í dómsorði greinir.

D ó m s o r ð:

Ákvæði hins áfrýjaða dóms um frávísun málsins að hluta skal vera óraskað.

Rift er framsali Sigurðar K. Eggertssonar 24. maí 1994 til áfrýjanda, Björns Stefánssonar, á veðskuldabréfi, að fjárhæð 834.807 krónur, út gefnu af Sigurði K. Eggertssyni hf. 15. apríl 1992.

Áfrýjandi greiði stefnda, þrotabúi Sigurðar K. Eggertssonar, 975.100 krónur með dráttarvöxtum samkvæmt III. kafla vaxtalaga nr. 25/1987 frá 22. desember 1994 til greiðsludags og samtals 350.000 krónur í málskostnað í héraði og fyrir Hæstarétti.

Dómur Héraðsdóms Reykjavíkur 29. apríl 1996.

Mál þetta, sem dómtekið var að loknum munnlegum málflutningi 14. mars sl., er höfðað með stefnu, birtri 20. mars 1995, af þrotabúi Sigurðar K. Eggertssonar, Borgartúni 33, Reykjavík, gegn Birni Stefánssyni, Stigahlíð 24, Reykjavík.

Dómkröfur stefnanda eru þær, að staðfest verði með dómi riftun stefnanda á þeirri ráðstöfun þrotamanns, Sigurðar K. Eggertssonar, sem falist hafi í framsali hans 24. maí 1994 til stefnda á veðskuldabréfi, að höfuðstól 834.807 kr., og að stefndi verði dæmdur til að greiða stefnanda andvirði skuldabréfsins, 975.100 kr., auk dráttarvaxta skv. III. kafla vaxtalaga nr. 25/1987 frá 28. september 1994 til greiðsludags. Þá er krafist málskostnaðar með virðisaukaskatti að viðbættum dráttarvöxtum á málskostnað frá dómsuppsögu til greiðsludags samkvæmt fram lögðum málskostnaðarreikningi. Þess er jafnframt krafist, að dráttarvextir leggist við höfuðstól kröfu og málskostnaðar á tólf mánaða fresti, í fyrsta sinn tólf mánuðum eftir upphafsdag vaxtanna. Að lokum er þess krafist, að umstefnd fjárhæð, sem stefnandi kveður vera í vörslum sýslumannsins í Reykjavík, verði afhent stefnanda, þegar dómur hefur gengið í máli þessu.

Dómkröfur stefnda eru þær, að hann verði sýknaður af öllum kröfum stefnanda og stefnandi verði dæmdur til greiðslu málskostnaðar samkvæmt málskostnaðarreikningi.

Málavextir.

Málavextir eru þeir, að bú stefnanda, Sigurðar K. Eggertssonar, var tekið til gjaldþrotaskipta með úrskurði Héraðsdóms Reykjavíkur, upp kveðnum 22. júní 1994. Sama dag var Kolbrún Linda Ísleifsdóttir hdl. skipuð til að

gegna starfi skiptastjóra í þrotabúinu. Frestdagur við skiptin er 4. janúar 1994, en þann dag barst Héraðsdómi Reykjavíkur krafa um gjaldþrotaskipti á búinu. Krafan var tekin til úrskurðar 9. mars 1994, og eins og fram hefur komið, var gjaldþrotaúrskurður kveðinn upp 22. júní 1994.

Hinn 6. júní 1994 var seld nauðungarsölu fasteignin við Smiðshöfða 13, austurhluti kjallara, Reykjavík, þinglýst eign Sigurðar K. Eggertssonar hf. Frumvarp til úthlutunar á söluandvirði fasteignarinnar var gefið út 12. júlí 1994, þar sem gert var ráð fyrir greiðslu til stefnda í máli þessu, Björns Stefánssonar, að fjárhæð 1.085.037 kr., vegna veðskuldabréfs á 1. veðrétti. Bréf þetta var upphaflega að höfuðstól 834.807 kr., út gefið 15. apríl 1992 af þrotamanni fyrir hönd Sigurðar K. Eggertssonar hf. til bæjarsjóðs Seltjarnarness. Bréfið var tryggt með 1. veðrétti í áðurnefndri fasteign og skyldi endurgreitt með fjórum jöfnum afborgunum á þriggja mánaða fresti, í fyrsta sinn 15. júlí 1992. Vextir af bréfinu skyldu vera hæstu lögleyfðu vextir á hverjum tíma og reiknast frá 15. apríl 1992, þ. e. frá útgáfudegi bréfsins.

Hinn 20. maí 1994 framseldi bæjarsjóður Seltjarnarness þrotamanni veðskuldabréf þetta. Framsal þetta var hluti greiðslu skuldar bæjarsjóðsins til þrotamanns skv. dómi Héraðsdóms Reykjavíkur, upp kveðnum 24. janúar 1994, í máli nr. E-657/1992. Í því máli hafði þrotamaður krafði bæjarsjóð um endurgreiðslu gatnagerðargjalds vegna lóðar á Seltjarnarnesi, sem þrotamaður hafði greitt árið 1991. Hafði þrotamaður greitt gatnagerðargjaldið að hluta með reiðufé, en að hluta með ofangreindu veðskuldabréfi, út gefnu af honum sjálfum sem stjórnarformanni fyrir hönd Sigurðar K. Eggertssonar hf. Í dómi þessum var fallist á varakröfu þrotamanns um endurgreiðslu hluta gatnagerðargjaldsins og bæjarsjóður Seltjarnarness dæmdur til að greiða þrotamanni 1.007.486 kr. auk dráttarvaxta og málskostnaðar. Bæjarsjóður greiddi þrotamanni framangreinda dómsskuld að hluta með reiðufé og að hluta með framsali ofangreinds veðskuldabréfs til þrotamanns.

Hinn 24. maí 1994 framseldi þrotamaður títtnefnt veðskuldabréf stefnda í máli þessu, og lýsti stefndi síðan kröfu samkvæmt veðskuldabréfinu í söluandvirði fasteignarinnar við sölu hennar á framhaldsuppboði 6. júní 1994. Af hálfu stefnanda var sýslumanninum í Reykjavík sent bréf 12. júlí 1994, þar sem fram komu mótmæli skiptastjóra við greiðslu til stefnda samkvæmt frumvarpi til úthlutunar á söluverði hinnar veðsettu fasteignar og þess krafist, að umrædd veðkrafa rynni til þrotabúsins. Hinn 28. september 1994 var haldinn fundur hjá sýslumanninum í Reykjavík um fram komin mótmæli gegn áðurnefndu frumvarpi. Á fundi þessum ítrekaði stefnandi mótmæli sín og krafðist þess, að sér yrði úthlutað 1.085.037 krónum af söluverði fasteignarinnar í stað þess, að sú upphæð rynni til stefnda. Sýslumaðurinn í

Reykjavík tók þá ákvörðun, að áður nefnt frumvarp skyldi lagt til grundvallar í uppboðsmálinu, þó með þeim fyrirvara, að í hlut stefnda skyldu renna 975.100 kr. vegna veðskuldabréfsins á 1. veðrétti. Á fundi þessum lýsti stefnandi yfir, að hann myndi ekki una ákvörðun sýslumanns. Ákvörðunin yrði borin undir Héraðsdóm Reykjavíkur samkvæmt 73. gr. laga nr. 90/1991 og þess krafist, að stefnanda yrði úthlutað 975.100 kr. vegna veðskuldabréfs á 1. veðrétti.

Uppboðsmálinu var skotið til Héraðsdóms Reykjavíkur 12. október 1994 og var þingfest 8. desember 1994. Var málið tekið fyrir nokkrum sinnum til framlagningar greinargerða og annarra gagna af hálfu málsaðila. Hinn 27. janúar 1995 gerðu aðilar með sér réttarsátt þess efnis, að sýslumaðurinn í Reykjavík hefði vörslur andvirðis skuldabréfsins, þar til dómur gengi í sérstöku riftunarmáli milli aðila.

Málsástæður og lagarök stefnanda.

Kröfur sínar í málinu reisir stefnandi á því, að framangreindar ráðstafanir þrotamanns, að framselja veðskuldabréfið stefnda, hafi verið gerðar eftir töku bús þrotamanns til gjaldþrotaskipta, en áður en gjaldþrotauðrskurður var kveðinn upp, og sé ráðstöfunin því riftanleg samkvæmt gjaldþrotalögum. Telja verði framsal þrotamanns á umræddu veðskuldabréfi til stefnda málamyndagerning, sem hafi verið til þess fallinn að koma eignum þrotamanns undan gjaldþrotaskiptum eða jafnvel mismuna kröfuhöfum við gjaldþrotaskiptin. Þrotamaður hafi borið við skýrslutöku hjá skiptastjóra þrotabúsins, að hann hafi selt stefnda skuldabréfið og notað andvirði þess til eigin þarfa og til að greiða skuldir sínar við stefnda, en stefndi hafi um áráðunnið ýmis verk fyrir sig. Stefndi hafi neitað að koma til formlegrar skýrslugjafar hjá skiptastjóra og ekki viljað gefa neinar aðrar upplýsingar um ráðstöfun bréfsins og handhöfn þess en þær, að hann hafi einfaldlega keypt bréfið af þrotamanni. Jafnframt hafi stefndi viðurkennt, að hluti söluandvirðis bréfsins hafi farið til greiðslu á skuld þrotamanns við stefnda, en neitað að veita frekari upplýsingar um eðli og fjárhæð þeirrar skuldar. Stefndi hafi jafnframt sagt, að hann hafi ekki vitað, að komin væri fram beiðni um gjaldþrotaskipti á búi þrotamanns, þegar framsal veðskuldabréfsins fór fram. Stefnandi kveðst telja þá staðhæfingu stefnda afar ótrúverðuga á grundvelli samskipta hans og þrotamanns, og beri því stefndi sönnunarbyrðina fyrir þeirri staðhæfingu sinni. Þótt fallist verði á, að þrotamaður hafi í raun selt stefnda veðskuldabréfið, sé sá gerningur allt að einu riftanlegur á grundvelli ákvæða XX. kafla laga nr. 21/1991.

Þá tekur stefnandi fram, að yfirlýsing um riftun á framsali títtnefnds veðskuldabréfs hafi verið birt stefnda 28. nóvember 1994, þar sem stefnda hafi

verið gefinn frestur til 2. desember 1994 til að ganga frá málinu. Stefndi hafi ekki mótmælt riftunaryfirlýsingunni, og séu því í máli þessu gerðar þær kröfur, að staðfest verði með dómi riftun á framsali veðskuldabréfsins til stefnda og stefnda gert að greiða stefnanda andvirði skuldabréfsins, 975.100 kr., auk dráttarvaxta og málskostnaðar.

Á grundvelli framangreinds kveðst stefnandi telja ótvírætt, að andvirði umrædds veðskuldabréfs eigi að renna til sín, en ekki stefnda.

Stefnandi styður riftunarkröfur sínar við ákvæði XX. kafla laga nr. 21/1991 um gjaldþrotaskipti o. fl., einkum 139. og 141. gr. laganna, og kveðst reka málið samkvæmt lögum nr. 91/1991. Kröfur um dráttarvexti og vaxta-vexti styður hann við III. kafla vaxtalaga nr. 25/1987 með síðari breytingum. Krafa um málskostnað er reist á 129. svo og 1. mgr. 130. gr. laga nr. 91/1991 og krafa um virðisaukaskatt á lögum nr. 50/1988, þar sem lögmönnum er gert að innheimta virðisaukaskatt af þjónustu sinni. Þar sem stefnandi sé ekki virðisaukaskattsskyldur, beri honum nauðsyn til að fá dóm fyrir skatti þessum úr hendi stefnda.

Málsástæður og lagarök stefnda.

Kröfur sínar styður stefndi m. a. því, að málshöfðunarfrestur stefnanda hafi verið liðinn, þegar mál þetta var höfðað. Eftir að stefnandi skaut útlutunargerð sýslumanns til Héraðsdóms Reykjavíkur og stefndi lagði þar fram greinargerð sína, hafi stefnandi orðið ósáttur við kröfugerð sína og óskað eftir því við stefnda að mega hefja málarekstur að nýju. Stefndi hafi fallist á þessa beiðni og aðilar gert með sér sátt fyrir Héraðsdómi Reykjavíkur 27. janúar 1995. Í sáttinni segi orðrétt: „Protabú Sigurðar Eggertssonar lýsir yfir, að stefna vegna riftunarmálsins verður gefin út innan fimmtán daga frá og með deginum í dag að telja.“ Samkvæmt framansögðu hafi stefnandi samið um styttri málshöfðunarfrest en hann hafði lögum samkvæmt gegn því að fá að breyta kröfugerð sinni og ekki síst vegna þess að stefnda hafi þótt nauðsynlegt að leiða fram vitnið Sigurð Eggertsson, en hann hafi á þeim tíma, sem sáttin var gerð, verið að flytjast búferlum til útlanda.

Stefndi kveður stofnfund hlutafélagsins Sigurðar K. Eggertssonar hf. hafa verið haldinn 4. janúar 1990 og þar verið lagða fram sem hlutafé byggingarlóð að Lindarbraut 1 á Seltjarnarnesi. Hinn 5. apríl 1991 hafi nefnd lóð verið seld og seljandi samkvæmt kaupsamningi verið Sigurður K. Eggertsson, þó að í raun hafi Sigurður K. Eggertsson hf. verið eigandi hennar. Samkvæmt kaupsamningnum hafi seljandi ábyrgst greiðslu gatnagerðargjalda. Árið 1991 hafi verið lagt á fasteignina gatnagerðargjald og greiðandi þess gjalds verið Sigurður K. Eggertsson hf., sbr. kvittun, dags. 14. apríl 1992, og

veðskuldabréf, út gefið 15. apríl 1992, en bréfið, sem m. a. hafi verið notað sem greiðsla á gjaldinu, hafi verið tryggt með 1. veðrétti í eign Sigurðar K. Eggertssonar hf. Eftir að dómur Héraðsdóms Reykjavíkur frá 24. janúar 1994 gekk, hafi veðskuldabréfið verið framselt stefnanda, enda hafi hann verið seljandi samkvæmt áðurgreindum kaupsamningi og af þeim sökum stefnandi málsins. Það hafi hins vegar ekki breytt þeirri staðreynd, að Sigurður K. Eggertsson hf. hafi verið útgefandi og skuldari veðskuldabréfsins. Bréfið hafi verið tryggt með veði í eign félagsins, og þar sem bæjarsjóður Seltjarnarness hafi afhent bréfið í samræmi við áðurgreinda dómsniðurstöðu, hafi átt að aflýsa því af eign félagsins. Þar sem það hafi ekki verið gert, hafi andvirði þess við úthlutun átt að renna til félagsins, en alls ekki til stefnanda máls þessa, sbr. það, sem áður sagði um eignarrétt að lóðinni.

Stefndi kveður aðildarskort leiða til sýknu, sbr. 2. mgr. 16. gr. laga nr. 91/1991 um meðferð einkamála. Stefnandi kveðst styðja mál sitt 139. og 141. gr. laga nr. 21/1991 um gjaldþrotaskipti o. fl. Tilvitnaðar lagagreinar beri að skýra svo, að sönnunarbyrðin um, að viðsemjandi, í þessu tilviki stefndi, hafi haft vitneskju um kröfu um gjaldþrotaskipti, hvíli á stefnanda. Stefnandi hafi ekki sannað, að stefndi hafi mátt vita um fram komna kröfu um gjaldþrotaskipti. Veðskuldabréf það, sem hér um ræði, hafi verið framselt stefnanda. Framsalið sé ófalsað. Stefnandi hafi haft formlega heimild samkvæmt bréfinu til að framselja það. Réttur til riftunar glatist, þegar bréf hafi verið framselt grandlausum þriðja manni, í þessu tilviki stefnda.

Auk áður tilvitnaðra lagagreina reisir stefndi kröfu sína á reglum um viðskiptabréf. Málskostnaðarkrafa er reist á 130., sbr. 129. gr. laga nr. 91/1991, og krafa um virðisaukaskatt á málflutningsþóknun á lögum nr. 50/1988. Stefnandi kveðst ekki vera virðisaukaskattsskyldur aðili.

Niðurstaða.

Samkvæmt 148. gr. laga nr. 21/1991 um gjaldþrotaskipti o. fl. skal, ef höfða þarf dómsmál til að koma fram riftun, höfða það, áður en sex mánuðir eru liðnir, frá því að skiptastjóri átti þess kost að gera riftunarkröfuna. Af hálfu stefnda er því haldið fram, að með sátt þeirri, er gerð var í Héraðsdómi Reykjavíkur 27. janúar 1995, hafi stefnandi samið við stefnda um styttri málshöfðunarfrest en greinir í áðurnefndri 148. gr.

Í sáttinni segir m. a.: „Protabú Sigurðar K. Eggertssonar lýsir yfir, að stefna vegna riftunarmálsins verður gefin út innan fimmtán daga frá og með deginum í dag að telja.“ Í yfirlýsingu þessari telst felast ákveðin viljayfirlýsing um, að stefna vegna riftunarmálsins verði gefin út innan 15 daga, en ekki þykir yfirlýsingin nægilega afdráttarlaus, til þess að hún verði túlk-

uð á þann veg, að stefnandi hafi með henni fallið frá þeim fresti, sem honum bar lögum samkvæmt.

Fyrsti skiptafundur í þrotabúi stefnanda var haldinn 4. október 1994. Verður að telja, að þá fyrst hafi skiptastjóri átt þess kost að fá fram afstöðu kröfuhafa til höfðunar riftunarmáls. Mál þetta var höfðað með stefnu, birtri 20. mars 1995, eins og áður greinir, og var málið því höfðað innan lögmæltis frests, sbr. 148. gr. laga nr. 21/1991.

Stefndi ber einnig fyrir sig aðildarskort, sbr. 16. gr. laga nr. 91/1991.

Hvernig sem háttað var greiðslum hlutafjár vegna stofnunar Sigurðar K. Eggertssonar hf., liggur fyrir, að Sigurður K. Eggertsson persónulega var seljandi eignarinnar Lindarbrautar 1 á Seltjarnarnesi og ábyrgðist samkvæmt kaupsamningi greiðslu gatnagerðargjalda. Eins og fram er komið, greiddi hann umrædd gatnagerðargjöld að hluta með veðskuldabréfi, út gefnu af Sigurði Eggertssyni hf. og tryggðu með veði í eign félagsins að Smiðshöfða 13, Reykjavík. Eins og rakið er hér að framan, fékk hann samkvæmt dómi Héraðsdóms Reykjavíkur hluta gatnagerðargjaldsins endurgreiddan. Fólst sú endurgreiðsla að hluta til í því, að bæjarsjóður Seltjarnarness framseldi Sigurði K. Eggertssyni ofangreint skuldabréf, og varð hann þar með löglegur handhafi þess. Þykir ekki skipta máli í þessu sambandi, þótt skuldabréfið hafi verið tryggt með veði í eign Sigurðar K. Eggertssonar hf. Þá verður ekki séð, að við umrætt framsal til Sigurðar K. Eggertssonar hafi borið að aflýsa veðinu. Er því ekki fallist á þá málsástæðu stefnda, að um aðildarskort sé að ræða.

Ágreiningslaust er, að krafa um gjaldþrotaskipti barst Héraðsdómi Reykjavíkur 4. janúar 1994. Er sá dagur frestdagur, sbr. 1. mgr. 2. gr. laga nr. 21/1991 um gjaldþrotaskipti o. fl. Óumdeilt er, að Sigurður K. Eggertsson framseldi stefnda umrætt skuldabréf 24. maí 1994, þ. e. eftir frestdag. Samkvæmt 139. gr. laga nr. 21/1991 má krefjast riftunar á greiðslu skuldar, ef greitt var eftir frestdag, nema þegar um viss skilyrði sé að ræða, sem nánar eru þar tilgreind. Samkvæmt greininni verður ekki krafist riftunar, ef sá, sem greiðslu naut, hvorki vissi né mátti vita, að komið hefði fram krafa um gjaldþrotaskipti. Vísar stefndi til þeirrar málsástæðu, eins og áður er rakið.

Sigurður K. Eggertsson bar við skýrslutöku hjá skiptastjóra þrotabúsins, að hann hefði selt stefnda skuldabréfið og notað andvirði þess til eigin þarfa og til að greiða skuldir sínar við stefnda. Engin gögn hafa verið lögð fram í málinu, er sýni fram á eðli þeirrar skuldar, fjárhæð eða hvert var söluandvirði veðskuldabréfsins. Þá hefur stefndi ekki komið fyrir dóm til skýrslugjafar. Þykir ekkert það fram komið í málinu, er styðji fullyrðingar stefnda um grandleysi hans, og verður hann að bera hallann af þeim sönnunarskorti.

Sýnt þykir fram á, að skilyrði séu til riftunar samkvæmt 139. gr. laga nr. 21/1991, og ber því að taka til greina kröfur stefnanda um staðfestingu riftunar og greiðslu andvirðis umrædds veðskuldabréfs.

Krafa um, að umstefnd fjárhæð, sem stefnandi kveður vera í vörslum sýslumannsins í Reykjavík, verði afhent stefnanda, þegar dómur hefur gengið í máli þessu, er krafa, sem beinist að sýslumanninum í Reykjavík. Hann er ekki aðili að máli þessu, og ber því þegar af þeim sökum að vísa þessari kröfu frá dómi ex officio.

Samkvæmt þessari niðurstöðu ber stefnda að greiða stefnanda málskostnað, sem ákveðst 180.000 kr., og er þá ekki tekið tillit til virðisauka-skatts.

Kristjana Jónsdóttir héraðsdómari kvað upp dóm þennan.

D ó m s o r ð:

Vísað er frá dómi ex officio kröfu um, að umstefnd fjárhæð, sem stefnandi kveður vera í vörslum sýslumannsins í Reykjavík, verði afhent stefnanda, þegar dómur hefur gengið í máli þessu.

Staðfest er riftun stefnanda, þrotabús Sigurðar K. Eggertssonar, á þeirri ráðstöfun, sem fólst í framsali Sigurðar K. Eggertssonar á veðskuldabréfi, að höfuðstól 834.807 kr., til stefnda, Björns Stefánssonar, 24. maí 1994.

Stefndi, Björn Stefánsson, greiði stefnanda, þrotabúi Sigurðar K. Eggertssonar, 975.100 kr. með dráttarvöxtum samkvæmt III. kafla vaxtalaga nr. 25/1987 frá 28. september 1994 til greiðsludags og 180.000 kr. í málskostnað.
